

stva, in še posebej slovenskega naroda, izredno pomembno. Prebivalstvo se lahko obnavlja po naravni poti in s priselitvami, pri tem pa se nujno spreminja narodnostna struktura. Slovenski narod pa se lahko obnavlja najbolj le po naravni poti in le manj z asimilacijo pripadnikov drugih narodnosti. Pomen asimilacije pa je v sodobnih razmerah omejen. Najprej zaradi tega, ker ji sodobni svet z vse večjim poudarjanjem človekovih pravic ni naklonjen. Potem pa tudi zaradi tega, ker je asimilacija mogoča le, dokler je število imigrantov drugih narodnosti relativno omejeno. Slovenija pa se vse bolj približuje razmeram, ko bo število pripadnikov drugih narodnosti precej preseglo 10%; to bo onemogočilo asimilacijo, tudi če bi se morda v Sloveniji kdo hotel zanj odločiti. Zato je popolnoma jasno, da je dolgoročno za obstoj slovenskega naroda pomembno takšno obnavljanje prebivalstva, ki bo zagotavljalo rodnost na ravni enostavne reprodukcije ali zelo blizu tej ravni.

Na osnovi sodobnega demografskega znanja lahko z veliko verjetnostjo trdimo; rodnost se ob nadaljevanju stihije na tem področju ne bo povečala. Še več, zelo verjetno se bodo nadaljevali negativni trendi. Zato je jasno, da bo družba, v našem primeru slovenska družba, morala poseči po prebivalstveni politiki, s katero bo poskušala reševati svoje demografske probleme. Osnovni cilj prebivalstvene politike mora biti zagotavljanje dolgoročno nemotene biološke reprodukcije. Takšno reprodukcijo zagotavlja prevlada reproduktivne zavesti, ki bo vodila do stanja, v katerem bo prevladal model družine z dvema do tremi otroki. Sodobna družba bo morala prevlado takšne reproduktivne zavesti šele zagotoviti. Jasno pa je, da moramo v Sloveniji ta cilj doseči ob zagotavljanju človekovih pravic in brez kakršnihkoli prisilnih sredstev. Hkrati je tudi jasno, da moramo v Sloveniji s prebivalstveno in drugimi politikami omejevati selitve. Zmanjšati je potrebno odselejevanje v tujino, pa tudi priseljevanje v Slovenijo. Selektivna migracijska politika, ki nam je potrebna, mora zagotoviti čim popolnejše vključevanje priseljencev v družbeno življenje na vseh področjih.

V primeru, da v Sloveniji ne bomo sprejeli prebivalstvene politike, kot smo jo v grobem orisali, se bodo naši demografski problemi zaostrovali. Izumiranje in ogroženost naroda pa bosta postala zelo resen problem.

Delamo kot razviti, živimo kot reveži

Pismo cenjenemu prijatelju Cirilu Zlobcu o izumiranju Slovencev



Emil Milan
Pintar

Sprašuješ me, spoštovani prijatelj, ali Slovenci zares izumiramo, hkrati pa mi nisi povedal, kaj razumeš z besedo izumiranje. Ali misliš predvsem na podatek, da se nam v zadnjih letih rodi manj otrok kot nas umre, pa se tako število Slovencev po letu 1980 vztrajno zmanjšuje? Če misliš na te podatke, potem je odgovor pritrdilen, čeprav bi bilo mogoče začeti pogovor o asimilaciji, ki nenačrtovana in

nenasilna (pa naj g. Dedijer v svoji spreverjeni starčevski pameti govori karkoli) poteka neprestano – to je pač eden od značilnejših procesov industrializirane Evrope. Ali pa misliš predvsem na to, da postajamo dežela z največjim številom priseljencev (22–24%) v srednji Evropi, in to priseljenec, ki se skoraj ne asimilirajo? V tem smo podobni tistim deželam, ki si jih je Sovjetska zveza pridobila kot vojni plen in v njih načrtno naseljevala rusko govoreče Slovane. V Litvi danes kar 40% prebivalcev uporablja kot občevelni jezik ruščino, v Sloveniji pa je takih, ki ne govorijo slovensko, po nekaterih ocenah že okrog 10–15% – torej skoraj 200–300.000, pa še nekaj deset tisoč vojakov.

Tudi če misliš z izumiranjem predvsem na naš jezik, v katerem je vse več izposojenk z juga, pa ne le tistih na »j« in »p«, imaš prav. Tudi tu bi se sicer lahko pogovarjala o izginjanju nemških besed in posebej avstrijskih popačenk, ki so jih tako rade uporabljale naše babice (v tvojih krajih pa se je verjetno dogajalo isto z italijanskimi), toda vselej so bolj nevarne besede, ki so jeziku bližje in se v njem bolj zasidrajo: samo spomni naj na izraze kot so »jez med nami« (od besede »jaz«) ali »mesni doručak« in »pasulj«. Ali pa misliš na tisto umiranje na obroke (da si izposodim zgovoren Fakinov izraz), ki ga za narod pomeni silovito povečan beg inteligence? Vsakdo, čigar odhod na tuje simbolizirajo napisi na ljubljanskih zidovih – »dost' 'mam« – je s svojo izselitvijo napravil prostor – in včasih potrebo – za priselitev dveh, treh drugih v Slovenijo. Tudi v tem smislu je danes Slovenija ogrožena – že skoraj kot ob prelomu stoletja. Ali pa misliš na tisto umiranje, ki je posledica našega temeljnega neskladja med produkcijo in potrošnjo – tistega neskladja, o katerem govorim kot o posebni razvojni zanki, v kateri smo se znašli v zadnjih dveh desetletjih.

Slovenci imamo 42% zaposlenih – kot najbolj razviti v Evropi. Med njimi je okrog 46% žensk – tudi to nas dela podobne razvitim. Uradno ustvarjamo okrog 5.700 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca. Ob preračunavanju na realno kupno moč to znaša prek 7.000 in tudi to nas uvršča med razvite. Na tej ravni so zasnovane tudi naše ambicije in aspiracije za evropskim stilom življenja: smučanje pozimi in morje ali hribi poleti, drugi avto v družini, jadrnanje ali potovanje v tujino za nameček (in ob tem so otroci seveda ovira). Toda dobršen del tega ustvarjenega bogastva »pre-razporedimo« po državi in le manjši del nam ostane za vlaganje v naš standard, kakovost našega življenja, družino, okolje.

Zato nadure in dodatno delo, zato znamenja preutrujene generacije in sindromi depresivne družbe, zato nikdar sklenjen krog želja, nikdar pomirjeno nasprotje evropskega stila življenja in balkanske revščine. Svet materialnih dobrin in industrije zabave je tako neizčrpen, tako vsiljivo prepričljiv, da je čedalje manj prostora in časa za otroka ali celo za drugega in tretjega otroka. In tako je teh čedalje manj, še za seme jih ni več dovolj, saj se iz vseh, kar jih imamo, ne bo več narodil narod v tistem številu, kot nas je bilo še včeraj, če ne bomo takoj in bistveno spremenili stila življenja in vrednot, ki jih živimo. Kajti podatki so neusmiljeni:

– leta 1955 nas je bilo 1.531.000, pa se je poročilo 28.210 ljudi in rodilo 32.096 otrok,

– leta 1986 pa nas je sicer bilo 1.932.000, toda poročilo se je le 21.244 ljudi in rodilo le 27.137 otrok.

Dolgost življenja našega je kratka – in tudi ne narašča več – toda kljub temu se kot narod staramo. Rojeni v osemdesetih letih lahko po večini

pričakujejo, da bodo živeli tja do srede naslednjega stoletja (če morda v Beogradu ne ugotovijo, da slovenski separatizem in Kučanova kontrarevolucija ogrožata bistvo srbstva, saj je vsaka ped zemlje, od Soluna do Celovca, prepojena s srbsko krvjo, kot smo slišali na 14. izrednem kongresu ZKJ): moški bodo umirali okrog leta 2047, ženske okrog leta 2055. Povečini, kajti medtem bo mnogo prezgodaj, iz razlogov, katerih večji del bi pametna in razvita družba zlahka odpravila, umrlo grozljivo veliko ljudi: skoraj štiri tisoč dojenčkov je umrlo, preden so dočakali prvo leto starosti, za približno dva tisoč letno ali 140.000 v tem času pa bo vzrok prerane smrti poškodba ali zastrupitev – in več kot polovico teh bo umrlo na cesti ali za posledicami prometne nesreče. In skoraj 40.000, za celo slovensko mesto!, jih bo naredilo samomor.

Prav zaradi te zadnje številke, ki je med najvišjimi v svetu, govore nekateri o suicidnem genskem kodu Slovencev. Za to ponujajo različne razlage, občutljivi in ranjeni slovenski duši še najbolj ustreza tista, da se je zaradi pretiranega naseljevanja od zunaj, zato, ker stoletja živimo v nam tuji državi, naša sicer zdrava agresivnost zaobrnila navznoter, v nasilje nad samim seboj. In tudi ta nadpovprečen upad natalitete naj bi bil izraz te iste suicidalnosti slovenskega naroda.

Sam v to ne verjamem ali vsaj ne v tej preprosti, poenostavljeni obliki. Samomorilnost nazadnje tudi ni večja kot pri nekaterih narodih, ki stoletja žive v lastni državi in suvereno – npr. Švedi. In nizka nataliteta verjetno sploh ni posledica zavestne odločitve, da nočemo otrok (razen v posamičnih primerih), temveč spleta okoliščin, zaradi katerih odločitve o rojstvu otroka odlagamo v nedogled zaradi tisočerihi »bolj nujnih zadev«, tolažimo pa se z modrostjo starih Slovencev o »štalci« in »kravci« – toda pri Slovencih iz prejšnjega stoletja to ni nikdar veljalo za otroke, imeli so jih kot drobnice. Nasprotno, bojim se, da je celo večji del tistih otrok, ki se nam še rodijo, posledica naključnih okoliščin, nespretnosti, nestrpnosti in neodločnosti. Prav to pa je znak naše ambivalentnosti, ki ni predvsem psihološka, temveč najprej materialna: razdvojenosti med ambicijami in možnostmi, ki je pri nas mogoče med največjimi v Evropi. Delamo kot razviti, živimo kot reveži – in to je podlaga tudi psihološke raztrganosti, v kateri je čedalje manj možnosti, pa tudi vzrokov za otroka in družino.

Suicidalnost torej ni vzrok, temveč posledica našega načina življenja in tisto, kar lahko storimo, ni pritisk uradne družbe (ali države) na posameznika, naj rodi več otrok, temveč radikalna sprememba materialne podlage in oblikovanje novih, modernih vzorcev ponašanja.

Skupni imenovalec obeh zahtev pa je večja suverenost naroda, ki mora zmanjšati neskončno krhkost bivanja. Čas je, da prenehamo živeti za družbo in politične cilje, ali za državo. Čas je, da pričnemo živeti zase in da država začne živeti za nas.

Diskretni šarm zasebnega, bi rekli Francozi. In v tej maniri smo poskušali pisati naše Podlage prebivalstvene politike, po katerih sprašuješ in o katerih ne bom razglabljal, saj je jasno, da jih vsak razlaga v skladu s svojo pametjo, kulturo in toleranco.

Ljubljana, 6. 2. 1990